

Zväz vojakov Slovenskej republiky

Prezident

Vážený pán generál a príslušníci OS SR,
Vážení zahraniční priatelia a príslušníci Medzinárodnej bojovej skupiny NATO v SR
Vzácni hostia,

Medzinárodný vojenský výstup na Kriváň má už svoju pevnú tradíciu a svojim poslaním každoročne odovzdáva významné posolstvo vďaka a úcty všetkým obetiam druhej svetovej vojny, ale najmä obetiam účastníkov Slovenského národného povstania.

Slovenské národné povstanie má v moderných dejinách Slovenskej republiky neoceniteľnú hodnotu pre našu demokraciu. V národnej histórii predstavuje výnimočný príklad, o ktorý sa dá oprieť najmä v dnešných zápasoch s nepriateľmi mieru, s nepriateľmi slobody, s prekrúčačmi histórie a s pochybovačmi o zmysle, účelnosti a poslaní Slovenského národného povstania. Dnes sme totiž svedkami nebývalého potláčania historických súvislostí a hodnotové postoje k histórii sú viac záležitosťou názorov než záležitosťou historických faktov o globálnych dejoch tragického 20. storočia.

Účastníci povstania sa nikdy nepovažovali za hrdinov. Nečakali na iných, ale vzali veci do svojich rúk, postavili sa nacizmu a podieľali sa na oslobodení našej domoviny spod fašistickej okupácie napriek tomu, že vedeli, že čelia nielen enormnej presile okupačných síl, ale aj domácim pochybovačom a kolaborantom s fašizmom. Nenechali sa zastrašiť a mnohých to stálo ich životy. V slovenských zákopoch a lesoch sa totiž zomieralo.

Vysoké Tatry boli svojou pohraničnou polohou predurčené pre rozvoj ilegálnej činnosti a neskôr aj pre ozbrojený protifašistický odboj. Tatranskí vlastenci sa začali aktivizovať už v roku 1939 po útoku na Poľsko. Obetavo pomáhali poľským utečencom pri prechode cez hraničné sedlá na ich ďalšej ceste za slobodou.

Vysokohorské chaty sa stali dočasným úkrytom prenasledovaných Poliakov, Židov a sovietskych utečencov. Občania podtatranských obcí ich obetavo zásobovali potravinami a šatstvom. V auguste 1944 rozmach odporu nadobudol už taký rozmer, že sa povstanie nedalo tlmieť a ani utajovať.

Ján Rašo vybudoval z príslušníkov žandárstva a finančnej stráže odbojovú skupinu, ktorá sa 22. septembra 1944 pridala k partizánskemu oddielu Vysoké Tatry. 23. septembra ho nasledovala skupina Štefana Morávka.

Hneď po príchode nemeckých okupačných vojsk a po zaujatí celého priestoru Vysokých Tatier začali represálie všetkých, ktorí sa Povstania zúčastnili. Popravy prebiehali v Kežmarku, Ľubici, Lendaku, Matejovciach, Poprade a na iných miestach. V septembri bolo na Kežmarskom hrade vynesenej a následne vykonanej 20 trestov smrti. Zatýkali a väznili aj tých, ktorí povstalcem akýmkoľvek spôsobom napomáhali.

Tento pomník na Štrbskom Plese pripomína hrdinstvo účastníkov SNP vo Vysokých Tatrách. Od júna 1945 sú na tomto mieste pochovaní partizáni Partizánskeho oddielu Vysoké Tatry, príslušník finančnej stráže Ján RAŠO a slovenský žandár Štefan Morávka. Ján Rašo padol 26. septembra 1944 v boji na „Troch studničkách“. Štefan Morávka zahynul 14. januára 1945 na „Grúniku pod Kriváňom“.

Napriek týmto represáliám odboj nezanikol. Jednotlivé partizánske skupiny sa spojili a od 26. septembra na území Vysokých Tatier začal odboj partizánsky oddiel „Vysoké Tatry“, ktorý bol začlenený do partizánskej brigády „Za slobodu Slovanov“. Povstalci túžobne očakávali pomoc od Karpatsko – Duklianskej Operácie.

Koncom januára 1945 väčšina nemeckých okupačných vojsk pod tlakom postupujúcich sovietskych vojsk opustila Vysoké Tatry. V nočných hodinách 27. januára 1945 vstúpili do Vysokých Tatier vojaci 3. brigády 1.čsaz v ZSSR a v nasledujúcom dni ostatné vojská.

Vysoké Tatry boli 28. januára 1945 slobodné. GRANDHOTEL v Starom Smokovci sa v apríli 1945 stal dočasným sídlom prezidenta a vlády Československej republiky.

Slovenský národ má za čo ďakovať nielen domácim hrdinom povstania, ale rovnako aj hrdinom iných národov, ktorí s odhodlaním poraziť nacizmus v Európe neváhali priniesť na tento najsvätejší oltár tú najvyššiu obeť – svoj život. Aj vďaka týmto obeťam bolo vtedajšie Československo prijaté medzi víťazov druhej svetovej vojny a aj vďaka tomu sa skončilo najhoršie hromadné zabíjanie, aké kedy svet spoznal.

Nikdy nesmieme zabudnúť na odvahu, vlastenectvo, morálny kredit a obeť účastníkov povstania. Nikdy nesmieme dovoliť, aby sa prekrúcali dejiny a aby sa pochybovalo o zmysle týchto obeť. Odkaz Slovenského národného povstania naberá na význame a sile najmä dnes, keď v Európe a vo svete silnie fašizmus, nacionalizmus, extrémizmus a rôzne pochybné trendy vo výklade historických súvislostí. História si musíme vážiť, je totiž nezmeniteľná. Dnes sa musíme stavať na odpor každej ideológii, ktorej predstavitelia neváhajú ničť všetko, k čomu pociťujú nenávisť.

Sme vďační iným národom, ktoré aktívne vstúpili do povstania a priniesli tak svoju obeť za budúcnosť Slovenska. Aj toto povstanie formovalo hodnotové postoje národa a malo vplyv na štátotvorný charakter Slovenskej republiky.

Sloboda je slovo s hlbokým obsahom a to vo všetkých odtieňoch svojho významu. Skutočná sloboda však tkvie aj v ochote bojovať za jej udržanie a niešť zodpovednosť - zodpovednosť za budúcnosť.

Zväz vojakov Slovenskej republiky je odhodlaný prispieť k udržaniu slobody a niešť svoj diel zodpovednosti za budúcnosť Slovenskej republiky.

Na tomto pietnom mieste sa stretávame tesne po konaní celoslovenských osláv SNP v Banskej Bystrici a v dobe, keď aj 77. rokov po ukončení 2. svetovej vojny nie je v Európe mier. My sa musíme stále spájať a usilovať o zachovanie hodnôt, za ktoré povstalci položili svoje životy.

**ČEŠŤ PAMIATKE OBETIAM A HRDINOM
SLOVENSKEHO NÁRODNÉHO POVSTANIA!**